

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm X. Nisi cùm pridem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

folet, vt Rex aliquis seu Monarcha, prouinciam iure feudi alteri Regi obnoxiam accipiat, eoque respectu feudatarius fiat alterius Regis, adeoque subditus eius ratione territorij, licet, absolute loquendo, parus, vel fortè maioris dignitatis existat.

CAPITVLVM X.

Nisi cum pridem.

PARAPHRASIS.

Archiepiscopus Calaritanus magnà instantiâ petijt ab Innocent. III. licentiam renuntiandi Archiepiscopatu, vt sepositis curis, salutis suæ ac vitæ meliori in solitudine vacare posset. Ad id respondet Innocentius, quod se Jeremiâ sanctiorem æstimare non debeat, qui licet ob humilitatem refugerit prædicationis officium, Jerem. c. i. tamen volente ac iubente Deo suscepit, ac studiose adimpleuit. Quare non veræ humilitatis desiderio Archiepiscopum moueri videtur: quin potiùs sub prætextu humilitatis malè erigere verticem, quando in resignandi proposito pertinacem se ostendit. Etenim vera humilitas sicuti hominem adigit, vt honores non quærat, sed, quatenus ipsi concessum est, fugiat, ita etiam persuadet, vt oblatos per obedientiam sufferat, & se pertinaciter liberare non intendat.

SUMMARIVM.

1. Episcopi officium præcipuum est, & populum sibi commissum docere, seu verbum Dei prædicare per se, vel saltem, si ipse ob iustas causas non possit, per alium.
2. Non est causa sufficiens deserendi Episcopatum, vt propria salutis quis melius vacare possit, etiam religione suscepta.
3. Si Episcopus relicto Episcopatu, absque licentia Pape religionem profiteatur, irrita est professio.
4. Votum Episcopi, qui adhuc ecclesie suæ utilis est, de ingredienda religione, irritum est.

5. Enumerantur sex causæ, ob quas Episcopo licentia renuntiandi concedi possit. Prima est conscientia criminis, propter quod officij executio etiam post peractam penitentiam impediatur.
6. Secunda causa est corporis debilitas, quæ Episcopum impotentem reddit ad exequendum officium pastorale.
7. Tertia est defectus scientiæ, quæ sufficiens esse debet, licet in Episcopo eminens desideretur.
8. Quarta est malitia plebis obedientiam negantis, aut insidias parantis.
9. Quinta est graue scandalum populi, quod ex Episcopi, aut alterius Prælati præsentia patitur.
10. Sexta, Irregularitas personæ, in qua Papa dispensare non solet, vt si forte sit bigamus, vel vidua maritus.

NOTANDVM I. Officium præcipuum Episcopi est populum sibi commissum docere, seu verbum Dei prædicare. Si tamen ob multas alias occupationes, aliæque causas eo munere ipsemet fungi non possit, permittitur, vt alios idoneos prædicatores substituat.

NOTANDVM II. Non est causa sufficiens Episcopatum deserendi, vt propriæ salutis quis melius vacare possit, etiam Religione suscepta. Ita docet S. Th. communiter receptus in 2. 2. q. 185. a. 5. ad 1. Ratio est: Nam Episcopo, qui se susceptione Episcopatus obligauit ad suam, & subditorum salutem procurandam, melius est, vt in eo statu perseueret, quamdiu ecclesie, cui se obligauit, utilis esse potest. Sin autem utilis esse destitit, tunc melius ipsi est, vt relicta & alteri tradita curâ subditorum, totum se propriæ salutis promouendæ impendat.

Exinde infer Valentinus to. 3. disp. 10. q. 1. p. 4. ver. Ex quo sequitur, irritam esse professionem Religionis, factam ab Episcopo, nullâ aliâ causâ cogente, nisi vt priuatis commodis vacet in Religione. Sed id verum non iudico, si Sum. Pontificis licentia accesserit. Licet enim Pontifex malè faciat, tali casu cessionem concedendo, ea tamen valida est, vt colliguntur.

colligitur ex ijs, quæ dixi in t. de translat. Episcopi, & tradit Suarez to. 3. de relig. lib. 1. c. 20. n. 7. Sin autem Episcopus de facto Episcopatu absque licentia Papæ Religionem profiteatur, irrita est professio. Quia Deus non acceptat professionem Religionis, si ecclesia repugnet: Atqui ecclesia repugnat, ut Episcopus gregem suum, cui se obligauit, deserat, nisi à Sum. Pontifice liberationem impetrarit.

¶ Sed quæstio est, vtrum valeat votum Religionis ingrediendæ editum ab Episcopo? Negat absolute Hostiensis in sum. tit. de voto, & voti redempt. §. Quis vouere possit, Richard. in 4. d. 3. a. 4. q. 2. Tabiena ver. votum, 5. q. 1. n. 2. & alij apud Suarez to. 1. de relig. lib. 3. de voto, c. 4. n. 8. Sed Syl. ver. votum, 3. q. 1. Azor to. 1. lib. 11. c. 16. q. 2. Sanchez to. 1. de relig. lib. 4. c. 25. n. 26. Suarez loc. cit. aiunt, votum hoc Episcopi non esse omnino irritum; quia obligat eum ad petendam licentiam à Pontifice, quæ denegata liber erit à voto.

Respondeo ad q. Si Episcopus, qui ecclesiæ suæ adhuc utilis est, Religionis ingressum voueat, ut propriæ salutis melius vacare possit, eius votum omnino irritum est. Primò: Quia votum esse debet de bono meliore, & quod Deo gratum sit: Sed Religionis susceptio est opus minus bonum, quam sit officium Episcopale in eo, qui suscepto Episcopatu ecclesiæ se obligauit, quamdiu obligationi satisfacere, seu ecclesiæ utilis esse potest. Ita expressè docet S. Th. cit. a. 5. vbi ait, quòd Episcopus, qui ecclesiæ adhuc utilis est, retrocederet, seu descenderet à perfectione, si Religionem ingredi vellet: Idemque docet Sorus lib. 19. de iust. q. 2. a. 4. Valenzia cit. p. 4. Secundò: Quia frustra peteret licentiam talis Episcopus, quàm Pontifex non concederet, imò secundum canones concedere non posset, nisi aliud adsit impedimentum, ob quòd Episcopatum deserere consultum sit, vti patebit seq. §. huius c.

Obijctur c. pertuas, 10. de voto, vbi is, qui Religionis susceptionem vouerat, & postea, non impleto voto, Episcopatum suscepit, voti transgressor dicitur, eiq. que consu-

litur, vt resignato Episcopatu, Domino reddat promissum: Exinde enim inferitur, statum Episcopalem non esse perfectiorem, melioremq. quam statum Religionis, alioquin votum Religionis suscipiendæ commutari posset in susceptionem Episcopatus: quia *promissum non infringit, qui se melius commutat*, c. 3. de iureiur. Facilis est responsio: Antequam aliquis munus Episcopale suscipit, valere votum Religionis ingrediendæ: Atque huic homini melius esse, Deòq. gratius, vt votum suum impleat. Quia status Episcopalis perfectus est, imò perfectissimus, non quia ad perfectionem multum conferat, sicut status religiosus, sed quia perfectionem supponit, ac requirit in suscipiente, ac retinente Episcopatum, vti etiam significat Trident. Concil. sess. 6. c. 1. de reformat. At verò status Religionis non postulat aliquem perfectum esse, sed vt ad perfectionem consequendam per media in Religionem præscripta tendat, Quamobrem melius Deòque gratius opus facit, qui, excepta necessitate, munus Episcopale refugit, vt Religionem suscipere, & in ea se perficere possit. At verò postquam aliquis Episcopalem statum, obligationemque suscepit, incapax factus est Religionem ingrediendi, nisi à Sum. Pontifice ecclesiæ suæ liberatus sit, propter impedimentum aliquod satisfaciendi officio Episcopali, vt statim dicam. Legi potest Suarez to. 3. de relig. lib. 1. c. 19. & 20. & quæ dicentur in cit. c. per tuas.

§. Intueri.

SEX causæ sunt, ob quas Episcopo renuntians licentia concedi possit. Prima est, Conscientia criminis, propter quod officij executio etiam post peractam poenitentiam impeditur.

¶ **QVÆRES:** Quænam sint ista crimina? Respondeo; In primis ea, quæ titulum Episcopatus inualidum reddiderunt: v. g. si simoniacè electus, vel institutus fuit, iuxta ea quæ dixi c. innotuit, n. 10. de elect. Tunc distingue, cum Anton. de Butrio, & Anania hinc n. 12. Velenim crimen, ac defectus tituli notorius est, tunc cedere potest, etiam non requi-

fità licentiã Papæ: Vel est occultus defectus, tunc ad vitandum scandalum renuntiare debet in manibus Papæ, vel tituli revalidationem ab eodem impetrare. Cæterum, si aliquis in excommunicatione, suspensione, vel irregularitate occulta institutus fuit, sublato impedimento per eum, qui potestate absolventi, aut dispensandi præditus est, eo ipso titulum validari, tanquam probabile docui lib. 4. Theol. moral. tr. 2. c. 15. n. 2. & suprâ de elect. c. super eo, 12. n. 3. §. Deinde.

Secundò: Si Episcopus post canonicam institutionem, ob crimen v. g. Sodomix iuxta Pij V. Constit. incurrat pœnam depositionis, aut suspensionis in perpetuum sine spe relaxationis, tunc iusta causa adest cessionem à Pontifice impetrandi. Si tamen crimen occultum sit, ideòque infamiam annexam non habeat, proprius Episcopi Confessarius absolvere eum poterit, propter Trident. confessionem sels. 24. c. 6. de reformat. Quòd Episcopi dispensare possint in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus provenientibus ex delicto occulto. Vbi Cardinalium declaratio adiungitur: *Episcopo in aliquo vale delictum prolapsò, licet ad se absolventium proprium Confessarium deputare, cum eadem auctoritate, quam ipse potest ex eodem hoc cap. in sibi subditos exercere.*

Tertiò: Si Episcopus crimen incurrat, cui ipso iure infamia annexa est, v. g. Si Romanæ Ecclesiæ Cardinalem hostiliter persecutus est, c. felix, de pœnis, in 6. Loquor autem de infamia iuris, id est, quæ ipsa lege, vel Iudicis sententiã ob crimen inflicta. Alia autem est infamia facti, quæ incurritur ob quodlibet crimen mortale, per quod hominis existimatio, spectata conditione personæ, grauter læditur apud viros prudentes. Et hæc infamia per pœnitentiam ac publicam vitæ emendationem tolli potest: Quare non deijcit hominem à dignitate acquisita, ante Iudicis sententiam, & depositionem. Quare de re dixi lib. 1. tr. 5. p. 5. c. 4. n. 5.

S. Alia.

Altera causa, ob quam Episcopo licentia renuntiandi concedi potest, est corpo-

ris debilitas, seu ea ex infirmitate, seu ex senectute proveniat: dummodò tanta sit, ut impotentem reddat ad exequendum officium pastorale. Videri de hac re possunt testimonia ex S. Gregor. I. congesta à Gratiano causa 7. q. 1. c. 1. 3. & 4. quibus habetur, quòd Episcopus ob infirmitatem deponendus non sit, sed Vicarij & Coadiutores adsciscendi, qui ex redditibus Episcopatus alantur. Imò tametsi morbus incurabilis sit, tamen ad renuntiationem cogi non posse, colligitur ex c. parte, 5. de clerico ægrot. Si tamen ob morbum parua ex ipso utilitas in Ecclesiam redundet, tum eius voluntaria cessio admitti potest, assignata ipsi congrua pensio ex Episcopalis redditibus, ad vitam suam, ut Sotus docet cit. loc. Valentia cit. p. 4. §. Quocirca. Atque idem fermè locum habet in alijs Prælati ecclesiarum: Parochis verò ob eandem causam senij vel infirmitatis diuturnæ, propter quam ecclesiæ regendæ minus vitales videantur, citius iudici potest renuntiandi præceptum, assignata illis pensione, aut alio beneficio, ex quo se honeste alere possint, arg. c. tua, 4. de clerico ægrot. Et de ea re dixi lib. 4. tract. 2. cap. 17. num. 2. print. & n. 3. in fine.

§. Pro defectu.

Hæc est tertia causa cessionis: si Episcopus scientiã careat: Ea enim tum ad spiritualium administrationem, tum ad temporalium curam Prælatonecessaria est. Tametsi verò scientia eminens desideranda sit, sufficit tamen scientia competens: quia imperfectum scientiæ supplere potest perfectio charitatis: siquidem Apostolus ait 1. ad Corinth. 8. quòd *scientia inflat, charitas autem edificat.* Vide quæ dixi in c. qualiter, 17. de elect. & c. innotuit, 20. eod. tit. Non esse irritam electionem aut institutionem Episcopi, qui sufficienter doctus est, modò non omnino illiteratus sit: neque talem obligari ad resignandum, si spes sit, quòd non longo tempore sufficientem scientiam comparare queat.

§. Propter malitiam.

8 *H*ec est quarta causa, videl. plebis malitia Episcopo obedientiam negantis, aut insidias parantis. Non tamen ob quamlibet culpam, aut inobedientiam plebis, pastor eam deserere debet; sed si ita pertinaciter pastori se opponat, ab eoque abhorreat, ut ad maius malum vitandum, ne forte in lupos conuertantur, id est, à vera Religione, vel Ecclesie unitate omnino deficient, tali casu ipsis quandoque ad tempus cedendum, & cum Superioris licentia pastor amouendus est. Idque etiam de Parochis, aliisque animarum pastoribus dici debet, quod interdum amouendi, seu transferendi sunt, si plebs, aut subditi adeo ipsis, quamuis culpabiliter contradicant, aut ab eis abhorreant, ut spes reconciliationis non sit. Vide *Amaniam* super hoc §.

§. Pro graui.

9 *Q*uinta causa est, graue scandalum populi, quod ex Episcopi, aut alterius Prælati præsentia patiuntur. Quamuis distinguendum sit inter scandalum Pharisaicum, seu ex malitia profectum, & scandalum pusillorum, seu ex ignorantia aut infirmitate ortum. Nam ob hoc scandalum sedandum frequentius cedendum est iure, quod aliquis habet. Sed Pharisaicum minus plerumque curandum est: nisi cum pertinaciter malis etiã simplices, aut innocentes inuoluantur, seu ad ruinam trahantur. Exemplum huius habemus in S. Gregor. Nazianzeno, de quo legimus die 9. Maij, quod scandali ac seditiosis sedandæ causa, quæ ob eius bene facta fuerat exorta, sponte cesserit ecclesiam Constantinopolitanam.

§. Personæ verò.

10 *V*ltima causa affertur irregularitas personæ. Distinguendum tamen est, verum sit irregularitas dispensabilis, an verò talis, in qua Papa dispensare non solet: Si indispensabilis, v. g. si bigamus, aut qui viduam uxorem habuerat, Episcopus factus

sit, is renuntiare debet. Sin autem dispensabilis, v. g. natalium defectus, tum, si res occulta sit, non expedit licentiam renuntiandi concedere, sed potius dispensationis gratiam largiri: Quamuis id etiam obseruandum, quod cum spurij, seu ex damnato coitu ortis difficilior fiat dispensatio. Atque simili quoque modo Papa dispensabit cum eo, qui in irregularitate ob homicidium occultum Episcopus creatus sit; non item si defectus publicus, seu notorius sit. Vide quæ dixi lib. 1. Th. mor. p. 5. c. 9. & in c. innouit, 13. de elect.

§. Verùm.

*P*ergit in hoc §. & sequentibus dicere Innocent. si Episcopus nullam ex dictis cedendi causam allegare possit, Episcopale officium ipsi retinendum esse: cum sui iuris, ac libertatis non sit, sed ecclesie suæ in perpetuum obligatus. Neque verò est, quod refugiens labores, ac curas ad vitam contemplatiuam tanquam optatiorem, melioremque aspiret; cum maioris perfectionis sit, eum vita contemplatiua actiuam coniungere, exemplo Moysis, qui modò in montem ascendens gloriam Domini speculatus est; modò in castra descendens populi necessitati prouidit. Quamobrem facilius permittitur, ut Monachus seu contemplatiuus ad præsulatum, videl. Episcopatum ascendat; quàm ut præsul, seu Episcopus ad monachatum descendat.

NOTANDVM Vn. Vita contemplatiua, si cum actiua iungatur, reliquis præstantior est, ut etiam cognoscitur ex vita Christi, & Apostolorum. Vide quæ dixi lib. 4. Th. mor. tr. 5. c. 3.

CAPITVLVM XI.

Post translationem.

PARAPHRASIS.

Postquam Episcopus Fauentinus ad Archiepiscopatum Rauennatensem translatus
Non 3 suis,